శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ఏకత్రింశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ఏకత్రింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ
కర్మణా దైవనేత్రేణ జంతుర్దేహోపపత్తయే ।
స్త్రియాః ప్రవిష్ట ఉదరం పుంసో రేతః కణాశ్రయః ॥ **1** ॥

కలలం త్వేకరాత్రేణ పంచరాత్రేణ బుద్బుదం ।
దశాహేన తు కర్కంధూః పేశ్యండం వా తతః పరం ॥ **2** ॥

మాసేన తు శిరో ద్వాభ్యాం బాహ్వంఘ్ర్యాద్యంగవిగ్రహః ।
నఖలోమాస్థిచర్మాణి లింగచ్ఛిద్రోద్భవస్త్రిభిః ॥ **3** ॥

చతుర్భిర్ధాతవః సప్త పంచభిః క్షుత్తృడుద్భవః ।
షడ్భిర్జరాయుణా వీతః కుక్షౌ భ్రామ్యతి దక్షిణే ॥ **4** ॥

మాతుర్జగ్ధాన్నపానాద్యైరేధద్ధాతురసమ్మతే ।
శేతే విణ్మూత్రయోర్గర్తే స జంతుర్జంతుసంభవే ॥ **5** ॥

కృమిభిః క్షతసర్వాంగః సౌకుమార్యాత్ప్రతిక్షణం ।
మూర్చ్ఛామాప్నోత్యురుక్లేశస్తత్రత్యైః క్షుధితైర్ముహుః ॥ **6** ॥

కటుతీక్ష్ణోష్ణలవణరూక్షామ్లాదిభిరుల్బణైః ।
మాతృభుక్తైరుపస్పృష్టః సర్వాంగోత్థితవేదనః ॥ **7** ॥

ఉల్బేన సంవృతస్తస్మిన్నంత్రైశ్చ బహిరావృతః।
ఆస్తే కృత్వా శిరః కుక్షౌ భుగ్నపృష్ఠశిరోధరః ॥ **8** ॥

అకల్పః స్వాంగచేష్టాయాం శకుంత ఇవ పంజరే।
తత్ర లబ్ధస్మృతిర్వైవాత్కర్మ జన్మశతోద్భవం।
స్మరందీర్ఘమనుచ్ఛ్వాసం శర్మ కిం నామ విందతే ॥ **9** ॥

ఆరభ్య సప్తమాన్మాసాల్లబ్ధబోధోఽపి వేపితః।
నైకత్రాస్తే సూతివాతైర్విష్ఠాభూరివ సోదరః ॥ **10** ॥

నాథమాన ఋషిర్భీతః సప్తవధ్రిః కృతాంజలిః।
స్తువీత తం విక్లవయా వాచా యేనోదరేఽర్పితః ॥ **11** ॥

జంతురువాచ
తస్యోపసన్నమవితుం జగదిచ్ఛయాత్త -
నానాతనోర్భువి చలచ్చరణారవిందం।
సోఽహం వ్రజామి శరణం హ్యకుతోభయం మే
యేనేదృశీ గతిరదర్శ్యసతోఽనురూపా ॥ **12** ॥

యస్త్వత్ర బద్ధ ఇవ కర్మభిరావృతాత్మా
భూతేంద్రియాశయమయీమవలంబ్య మాయాం।
ఆస్తే విశుద్ధమవికారమఖండబోధ -
మాతప్యమానహృదయేఽవసితం నమామి ॥ **13** ॥

యః పంచభూతరచితే రహితః శరీరే
ఛన్నో యథేంద్రియగుణార్థచిదాత్మకోఽహం।
తేనావికుంఠమహిమానమృషిం తమేనం
వందే పరం ప్రకృతిపూరుషయోః పుమాంసం ॥ **14** ॥

యన్మాయయోరుగుణకర్మనిబంధనేఽస్మిన్
సాంసారికే పథి చరంస్తదభిశ్రమేణ ।
నష్టస్మృతిః పునరయం ప్రవృణీత లోకం
యుక్త్యా కయా మహదనుగ్రహమంతరేణ ॥ **15** ॥

జ్ఞానం యదేతదదధాత్కతమః స దేవః
త్రైకాలికం స్థిరచరేష్వనువర్తితాంశః ।
తం జీవకర్మపదవీమనువర్తమానా -
స్తాపత్రయోపశమనాయ వయం భజేమ ॥ **16** ॥

దేహ్యన్యదేహవివరే జఠరాగ్నినాసృగ్ -
విణ్మూత్రకూపపతితో భృశతప్తదేహః ।
ఇచ్ఛన్నితో వివసితుం గణయన్ స్వమాసాన్
నిర్వాస్యతే కృపణధీర్భగవన్ కదా ను ॥ **17** ॥

యేనేదృశీం గతిమసౌ దశమాస్య ఈశ
సంగ్రాహితః పురుదయేన భవాదృశేన ।
స్వేనైవ తుష్యతు కృతేన స దీననాథః
కో నామ తత్ప్రతి వినాంజలిమస్య కుర్యాత్ ॥ **18** ॥

పశ్యత్యయం ధిషణయా నను సప్తవధ్రిః
శారీరకే దమశరీర్యపరః స్వదేహే ।
యత్సృష్టయాఽఽసం తమహం పురుషం పురాణం
పశ్యే బహిర్హృది చ చైత్యమివ ప్రతీతం ॥ **19** ॥

సోఽహం వసన్నపి విభో బహుదుఃఖవాసం
గర్భాన్న నిర్జిగమిషే బహిరంధకూపే ।
యత్రోపయాతముపసర్పతి దేవమాయా
మిథ్యామతిర్యదను సంసృతిచక్రమేతత్ ॥ **20** ॥

తస్మాదహం విగతవిక్లవ ఉద్ధరిష్య
ఆత్మానమాశు తమసః సుహృదాఽఽత్మనైవ।
భూయో యథా వ్యసనమేతదనేకరంధ్రం
మా మే భవిష్యదుపసాదితవిష్ణుపాదః ॥ **21** ॥

కపిల ఉవాచ
ఏవం కృతమతిర్గర్భే దశమాస్యః స్తువన్నృషిః।
సద్యః క్షిపత్యవాచీనం ప్రసూత్యై సూతిమారుతః ॥ **22** ॥

తేనావసృష్టః సహసా కృత్వావాక్ శిర ఆతురః।
వినిష్క్రామతి కృచ్ఛ్రేణ నిరుచ్ఛ్వాసో హతస్మృతిః ॥ **23** ॥

పతితో భువ్యసృఙ్మాత్రే విష్ఠాభూరివ చేష్టతే।
రోరూయతి గతే జ్ఞానే విపరీతాం గతిం గతః ॥ **24** ॥

పరచ్ఛందం న విదుషా పుష్యమాణో జనేన సః।
అనభిప్రేతమాపన్నః ప్రత్యాఖ్యాతుమనీశ్వరః ॥ **25** ॥

శాయితోఽశుచిపర్యంకే జంతుః స్వేదజదూషితే।
నేశః కండూయనేఽంగానామాసనోత్థానచేష్టనే ॥ **26** ॥

తుదంత్యామత్వచం దంశా మశకా మత్కుణాదయః।
రుదంతం విగతజ్ఞానం కృమయః కృమికం యథా ॥ **27** ॥

ఇత్యేవం శైశవం భుక్త్వా దుఃఖం పౌగండమేవ చ।
అలబ్ధాభీప్సితోఽజ్ఞానాదిద్ధమన్యుః శుచార్పితః ॥ **28** ॥

సహ దేహేన మానేన వర్ధమానేన మన్యునా।
కరోతి విగ్రహం కామీ కామిష్వంతాయ చాత్మనః ॥ **29** ॥

భూతైః పంచభిరారబ్ధే దేహే దేహ్యబుధోఽసకృత్ ।
అహం మమేత్యసద్గ్రాహః కరోతి కుమతిర్మతిం ॥ **30** ॥

తదర్థం కురుతే కర్మ యద్బద్ధో యాతి సంసృతిం ।
యోఽనుయాతి దదత్క్లేశమవిద్యాకర్మబంధనః ॥ **31** ॥

యద్యసద్భిః పథి పునః శిశ్నోదరకృతోద్యమైః ।
ఆస్థితో రమతే జంతుస్తమో విశతి పూర్వవత్ ॥ **32** ॥

సత్యం శౌచం దయా మౌనం బుద్ధిః శ్రీర్హ్రీర్యశః క్షమా ।
శమో దమో భగశ్చేతి యత్సంగాద్యాతి సంక్షయం ॥ **33** ॥

తేష్వశాంతేషు మూఢేషు ఖండితాత్మస్వసాధుషు ।
సంగం న కుర్యాచ్ఛోచ్యేషు యోషిత్క్రీడామృగేషు చ ॥ **34** ॥

న తథాస్య భవేన్మోహో బంధశ్చాన్యప్రసంగతః ।
యోషిత్సంగాద్యథా పుంసో యథా తత్సంగిసంగతః ॥ **35** ॥

ప్రజాపతిః స్వాం దుహితరం దృష్ట్వా తద్రూపధర్షితః ।
రోహిద్భూతాం సోఽన్వధావద్ఋక్షరూపీ హతత్రపః ॥ **36** ॥

తత్సృష్టసృష్టసృష్టేషు కో న్వఖండితధీః పుమాన్ ।
ఋషిం నారాయణమృతే యోషిన్మయ్యేహ మాయయా ॥ **37** ॥

బలం మే పశ్య మాయాయాః స్త్రీమయ్యా జయినో దిశాం ।
యా కరోతి పదాక్రాంతాన్ భ్రూవిజృంభేణ కేవలం ॥ **38** ॥

సంగం న కుర్యాత్ప్రమదాసు జాతు
యోగస్య పారం పరమారురుక్షుః ।
మత్సేవయా ప్రతిలబ్ధాత్మలాభో
వదంతి యా నిరయద్వారమస్య ॥ **39** ॥

యోపయాతి శనైర్మాయా యోషిద్దేవవినిర్మితా ।
తామీక్షేతాత్మనో మృత్యుం తృణైః కూపమివావృతం ॥ **40** ॥

యాం మన్యతే పతిం మోహాన్మన్మాయామృషభాయతీం ।
స్త్రీత్వం స్త్రీసంగతః ప్రాప్తో విత్తాపత్యగృహప్రదం ॥ **41** ॥

తామాత్మనో విజానీయాత్పత్యపత్యగృహాత్మకం ।
దైవోపసాదితం మృత్యుం మృగయోర్గాయనం యథా ॥ **42** ॥

దేహేన జీవభూతేన లోకాల్లోకమనువ్రజన్ ।
భుంజాన ఏవ కర్మాణి కరోత్యవిరతం పుమాన్ ॥ **43** ॥

జీవో హ్యస్యానుగో దేహో భూతేంద్రియమనోమయః ।
తన్నిరోధోఽస్య మరణమావిర్భావస్తు సంభవః ॥ **44** ॥

ద్రవ్యోపలబ్ధిస్థానస్య ద్రవ్యేక్షాయోగ్యతా యదా ।
తత్పంచత్వమహమ్మానాదుత్పత్తిర్ద్రవ్యదర్శనం ॥ **45** ॥

యథాక్ష్ణోర్ద్రవ్యావయవదర్శనాయోగ్యతా యదా ।
తదైవ చక్షుషో ద్రష్టుర్ద్రష్టృత్వాయోగ్యతానయోః ॥ **46** ॥

తస్మాన్న కార్యః సంత్రాసో న కార్పణ్యం న సంభ్రమః ।
బుద్ధ్వా జీవగతిం ధీరో ముక్తసంగశ్చరేదిహ ॥ **47** ॥

సమ్యగ్దర్శనయా బుద్ధ్యా యోగవైరాగ్యయుక్తయా ।
మాయావిరచితే లోకే చరేన్న్యస్య కలేవరం ॥ **48** ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయోపాఖ్యానే జీవగతిర్నామైకత్రింశోఽధ్యాయః ॥